

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף מ"ט

כבשי עצרת ששחטם לשום אילים

כבר נתבאר, ששלמי ציבור של עצרת באים מכבשים בני שנה, אבל אם הביאו אילים בני שתי שנים, אינם כשרים לשלמי ציבור.

ואם הביאו כבשים בני שנה, ושחטום לשם אילים בני שתי שנים :

< לדעת הברייתא ששנה רבה בר בר חנה – הרי זה כאילו הביאו שלמים כשרים, ושחטום לשם שלמים אחרים פסולים, ושלמי עצרת שנשחטו שלא לשמם, לא עלו לציבור לשם חובתם.

< ולדעת רב – עלו הכבשים הללו בני השנה לשם שלמי ציבור, אף על פי שנשחטו לשם אילים בני שתי שנים.

- לדברי רב חסדא, לא אמר רב, שעלו הכבשים לשם שלמי ציבור, אלא כשהכהן טעה, והיה סבור שבאמת הם אילים, והשינוי ששינה הוא, ששחטם לשם כבשים, למרות היותו סבור שהם אילים, שבאופן הזה הקרבן עלה לציבור, כי באמת הם כבשים [=קרבן כשר], וגם נשחטו לשם אילים [=קרבן פסול], לא עלה הקרבן לציבור, כי נשחט שלא לשמו. ואפילו נעשה הדבר בטעות, ששחט לשם אילים, כי היה סבור שהם אילים, ואם היה יודע שהם כבשים, היה שוחט לשם כבשים, מכל מקום אף בטעות מחשבת שלא לשמו היא, [=עקירה בטעות הויה עקירה], ולא עלה הקרבן לציבור.

- ולדברי רבא, כששחט לשם אילים מחמת שטעה שהם אילים, אין הדבר נחשב כמחשבת שלא לשמו, [=עקירה בטעות לא הויה עקירה], כי אם היה יודע שהם כבשים, היה שוחט לשם כבשים, ומאחר שבמחשבת טעות אין הדבר נחשב כמחשבת שלא לשמו, עלה הקרבן לשם שלמי ציבור כאילו נשחט לשמו.

-

הכהנים שפיגלו [או פסלו את הקרבן בשאר מחשבות פסול], במזיד, חייבים לשלם לבעלים דמי הקרבן שנתפגל מחמת מחשבתם. אבל אם פיגלו בשוגג הם פטורים [כדין היזק שאינו ניכר].

פיגול בשוגג

לכאורה מתוך הדין הנ"ל, שיתכן שיתפגל קרבן בשוגג, יש להקשות על רבא, שאמר, שעקירה בטעות אינה נחשבת כעקירה, שכן לכאורה פיגול בשוגג הוא, כגון שהכהן טעה בחטאת, [הנאכלת ליום ולילה], והיה סבור שהיא שלמים [הנאכלים לשני ימים], ומחמת טעותו, שחט את החטאת לשם שלמים, [ובכך חישב לאוכלה אחר זמנה, ופיגל אותה], ואם מחשבת פיגול מחמת טעות אינה מחשבה לא נתפגל הקרבן.

אולם יש ליישב את הדין הנ"ל גם לפי דברי רבא, ולומר, שפיגול בשוגג הוא, כשהכהן ידע ששוחט חטאת, ואף על פי כן שחטה לשם שלמים, [לאוכלה אחר הזמן המותר לאכילת חטאת], כי היה סבור שמותר לפגל.

שינוי השם במנחות

כבר נתבאר בתחילת המסכת, שלדעת רבי שמעון, אין המנחות נפסלות במחשבת שלא לשמם, כי [להבדיל מהזבחים, שבהם אין ניכר מהו הקרבן, כי כל בהמה ראויה לכמה מיני קרבנות], במנחות ניכר מהמנחה מה היא, מנחת מחבת [נעשית במחבת, שהוא כלי שאינו עמוק, ולפיכך המנחה] קשה, ומנחת מרחשת [נעשית במרחשת שהיא כלי עמוק, ולפיכך המנחה] רכה, ומנחה חריבה ניכר שאין בה שמן, ומנחה בלולה ניכר שיש בה שמן, ומאחר שניכר מה היא המנחה, האומר שמקריבה לשם דבר אחר לא אמר כלום.

מתחילה אמרו, שרבי שמעון מדבר, במי שבא להקריב מנחת מחבת, וטעה שהיא מנחת מרחשת, והקריבה לשם מנחת מרחשת, שמאחר שגלוי לכל שטעות בידו, והיא מנחת מחבת, אין כאן שינוי השם.

ומכאן, שדווקא כשהטעות גלויה לכל, היא

בטילה, אבל כשאינה גלויה לכל, היא קיימת,

ומכאן שעקירה בטעות נחשבת עקירה.

ולדעת רבא, רבי שמעון מדבר, במי שבא להקריב מנחת מחבת, וידע שהיא מנחת מחבת, ובכל זאת הקריבה לשם מנחת מרחשת, כי רצה להקריבה בשינוי השם.

ואף על פי שמתכוון לשנות את שמה, דעת רבי שמעון שאינה נפסלת, כי לא הקפידה תורה על המשנה, אלא כשניתן לטעות ששינויו אמת, אבל כשגלוי לכל שאין שינויו אמת, לא הקפידה תורה על השינוי, והמנחה כשרה.

ציבור שאין להם די בהמות

להקרבת כל חובותיהם

א. כשאין להם די בהמות לצורך תמידים ומוספים של היום.

ציבור שאין להם בהמות כדי הקרבת כל חובותיהם של אותו יום, כגון שיש להם בשבת שני כבשים, וצריכים להקריב שנים לקרבן תמיד, ושנים לקרבן מוסף של שבת.

התמידים קודמים למוספים, ולכן יקריבו את התמיד ויבטל המוסף.

- מתוך הפירוש הראשון של רש"י משמע, שהטעם לכך, כי בדבר אחד התמידים עדיפים על המוספים, והוא, שהם קרבן שקרב תדיר בכל יום, והמוספים אינם קרבן הקרב תדיר. אבל בדבר אחר הם שווים, שקדושת שניהם שווה, כי שניהם קרבן של שבת, או שניהם קרבן של יום טוב.

- ומתוך הפירוש השני של רש"י משמע, שבשני דברים התמידים עדיפים על המוספים. (א)

שהם תדירים בכל יום. (ב) שהם מקודשים יותר, שכן תחילה מקריבים את התמיד, ואחר כך את המוספים.

ב. כשאין להם די בהמות לצורך מוספים של היום ותמידים של מחר.

ציבור שיש להם בהמות כדי הקרבת כל חובותיהם של אותו יום [תמידים ומוספים], אבל לא יותר, ועל ידי שיקריבו הכל היום, לא יהיו להם בהמות להקריב מחר את קרבן התמיד, [כגון שהיו להם בשבת ארבעה כבשים].

בזה הסתפק רבי חייא בר אבין, האם יקריבו הכל היום, ובכלל זה את מוספי היום, ויבטלו תמידי מחר, [והטעם לכך, כי מוספי היום עדיפים על תמידי מחר, משום שהם מקודשים יותר. שכן מוספי היום הם קרבנות שבת, ותמידי מחר הם קרבנות ימות החול. א"נ כי תחילה מקריבים את מוספי היום ואחר כך את תמידי מחר]. או שתמידי מחר עדיפים, וכדי שיוכלו להקריבם למחר, יבטלו את מוספי היום, [והטעם לכך, כי התמיד הוא קרבן תדיר בכל יום].

ורב חסדא רצה לפשוט את הספק ממשנתנו, שמבואר בה, שהתמידים והמוספים אינם מעכבים זה את זה, ועל כרחך כוונת המשנה לאופן הנ"ל, שיש לו להחליט אם להקריב מוספי היום או תמידי מחר. [כי לא יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש כדי הקרבת הכל, ומחדשת שאין הסדר משנה, ומה שירצה יקדים, כי כלל בדינו, שתמיד של שחר קודם לכל הקרבנות, שנאמר "וְעֶרְךָ עָלֶיךָ הָעֶלְהָ", ללמד שהעולה של התמיד תהא ראשונה על המזבח. וכן לא יתכן לומר שהמשנה מדברת באופן שאין לו בהמות כדי הצורך, וצריך להחליט אם להקריב תמידי היום או מוספי היום [כאות א'], כי בזה דין פשוט הוא, שהתמידים קודמים, [כפי שנתבאר לעיל באות א'], ואם כן על כרחך כוונת המשנה לאופן שהסתפק בו רבי חייא בר אבין]. ומבואר במשנה, שאין אחד מהם מעכב את חברו, אלא יקריב מה שירצה, או מוספי היום או תמידי מחר.

אולם אביי דחה ראיה זו, כי יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש לו כדי הקרבת כל הקרבנות, ואף על פי שבזה כלל בידנו שהתמיד קרב תחילה, מכל מקום דין המשנה הוא, שאין הסדר הזה אלא לכתחילה, אבל אינו מעכב, ואם נשחטו המוספים קודם התמיד, הם כשרים.

ביקור התמיד

לדברי בן בג בג, יש לבקר את קרבן התמיד, לקחתו לבודקו שאין בו מום, ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בקרבן התמיד, "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ", וכן נאמרה לשון שמירה בקרבן פסח, "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה", ומכאן יש ללמוד בגזרה ששונה, שכשם שהפסח טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בו, "בְּעֶשֶׂר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם ... וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ", כך התמיד טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שיבדק שאין בו מום.

אולם אביי דחה ראיה זו, כי יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש לו כדי הקרבת כל הקרבנות, ואף על פי שבזה כלל בידנו שהתמיד קרב תחילה, מכל מקום דין המשנה הוא, שאין הסדר הזה אלא לכתחילה, אבל אינו מעכב, ואם נשחטו המוספים קודם התמיד, הם כשרים.

ביקור התמיד

לדברי בן בג בג, יש לבקר את קרבן התמיד, לקחתו לבודקו שאין בו מום, ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בקרבן התמיד, "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ", וכן נאמרה לשון שמירה בקרבן פסח, "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה", ומכאן יש ללמוד בגזרה ששונה, שכשם שהפסח טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בו, "בְּעֶשֶׂר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם ... וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ", כך התמיד טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שיבדק שאין בו מום.

אולם אביי דחה ראיה זו, כי יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש לו כדי הקרבת כל הקרבנות, ואף על פי שבזה כלל בידנו שהתמיד קרב תחילה, מכל מקום דין המשנה הוא, שאין הסדר הזה אלא לכתחילה, אבל אינו מעכב, ואם נשחטו המוספים קודם התמיד, הם כשרים.

ביקור התמיד

לדברי בן בג בג, יש לבקר את קרבן התמיד, לקחתו לבודקו שאין בו מום, ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בקרבן התמיד, "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ", וכן נאמרה לשון שמירה בקרבן פסח, "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה", ומכאן יש ללמוד בגזרה ששונה, שכשם שהפסח טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בו, "בְּעֶשֶׂר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם ... וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ", כך התמיד טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שיבדק שאין בו מום.

אולם אביי דחה ראיה זו, כי יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש לו כדי הקרבת כל הקרבנות, ואף על פי שבזה כלל בידנו שהתמיד קרב תחילה, מכל מקום דין המשנה הוא, שאין הסדר הזה אלא לכתחילה, אבל אינו מעכב, ואם נשחטו המוספים קודם התמיד, הם כשרים.

ביקור התמיד

לדברי בן בג בג, יש לבקר את קרבן התמיד, לקחתו לבודקו שאין בו מום, ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בקרבן התמיד, "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ", וכן נאמרה לשון שמירה בקרבן פסח, "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה", ומכאן יש ללמוד בגזרה ששונה, שכשם שהפסח טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שנאמר בו, "בְּעֶשֶׂר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם ... וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ", כך התמיד טעון לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטתו, שיבדק שאין בו מום.

אולם אביי דחה ראיה זו, כי יתכן שהמשנה מדברת באופן שיש לו כדי הקרבת כל הקרבנות, ואף על פי שבזה כלל בידנו שהתמיד קרב תחילה, מכל מקום דין המשנה הוא, שאין הסדר הזה אלא לכתחילה, אבל אינו מעכב, ואם נשחטו המוספים קודם התמיד, הם כשרים.

ומבואר בברייתא שלעולם צריך שיהיו בלשכה

לכל הפחות ששה כבשים מבוקרים.

ומתחילה רצו לומר שהטעם לכך שמא יהיו שלושה ימים טובים רצופים [כגון שבת ושני ימים ראש השנה] שבהם לא יוכלו להביא כבשים מבוקרים ולפיכך צריך שלעולם יהיה בלשכה כדי הקרבת שלושה ימים. [אלא שהקשו על כך, שאם זה הטעם, לא די בששה כבשים, שכן במוצאי היום האחרון, לא יספיקו למצוא כבש נוסף, ויש להכין שבעה כבשים שיהיה השביעי למחרת בבוקר].

ולמסקנה לא נזכרו כאן שלושה ימים טובים [שבת ושני ימי ראש השנה] אלא לסימן לומר שצריך שיהיה בלשכה ששה טלאים כשיעור הקרבת שלושה ימים ולא מהטעם הנ"ל.

ומתחילה היה נראה לי, שהטעם שאמרו חכמים, שאין פוחתים מששה טלאים מבוקרים בלשכת הטלאים, שכן ששה טלאים מספיקים לצורך הקרבת שלושה ימים, וכשיטול אחד מהם להקריבו היום, יתן אחר תחתיו, ובאופן הזה כשתיגמר הקרבת ששת המבוקרים הראשונים, כבר יהיה השביעי מבוקר ארבעה ימים, כי בשלושה הימים הראשונים יקרבו הששה הראשונים, ואת השביעי יקריבו ביום הרביעי, וכן הלאה, בכל פעם כשיהיו בלשכה ששה טלאים מבוקרים, ויקחו אחד להקריבו לתמיד, יתנו אחר תחתיו, ויהיה הוא מבוקר ארבעה ימים, אחר שיקרבו ששת הכבשים שלפניו, כך שתמיד יהיה בלשכה כבש מבוקר ארבעה ימים הראוי לתמיד.

אולם מתוך פירוש רש"י מבואר, שלעולם צריך שיהיו בלשכה ששה טלאים מבוקרים ארבעה ימים, ולא די שרק הראשון שבהם מבוקר ארבעה ימים, ואם כן, למעשה יש בלשכה שנים עשר כבשים, ששה מהם כבר מבוקרים לכל הפחות ארבעה ימים, וששה מהם מבוקרים יום אחד או שנים או שלושה, כך שבכל פעם שמוציאים כבש אחד, נעשה עוד כבש מבוקר ארבעה ימים, וכתב רש"י, שהטעם לכך שתקנו חכמים שיהיו ששה כבשים מבוקרים ארבעה ימים, כדי שאם יארע שלא ימצאו כבשים חדשים יום או יומים או שלושה, יהיה להם די זמן עד שלושה ימים, למצוא כבשים אחרים, שעדיין יספיקו להיות מבוקרים ארבעה ימים, עד שיצטרכו להם.

דף נ'

ארע שלא הקריבו כבש בבוקר

בעניין הציווי על קרבנות של יום חנוכת המזבח נאמר "אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם", ולמדו מכאן חכמים, שדווקא כבש שני קרב בין הערבים, אבל אם לא

קרב כבש בבוקר **אין להקריב כבש ראשון בין הערבים.**

וכל זה **כשעוד לא נתחנך המזבח**, ובאים לחנכו עתה בהקרבה הזו, כי אינו מתחנך אלא בתמיד של שחר. **אבל אם כבר נתחנך המזבח, וארע יום אחד שלא הקריבו תמיד של שחר, מקריבים תמיד של בין הערבים**, שכן בפרשת פינחס בעניין הציווי על הקרבת התמיד לדורות נאמר, "וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם כַּמִּנְחַת הַבֹּקֶר", ובכתוב הזה לא נאמר, "אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר", ומכאן שאפילו לא קרב האחד בבוקר, מקריבים את השני בין הערבים.

ולדעת רבי שמעון, שבאופן הזה, שמקריבים תמיד של בין הערבים, אף שלא קרב תמיד של שחר, אם הסיבה שלא קרב תמיד של שחר היא מחמת זדון הכהנים, אותם כהנים שהזידו בדבר, לא יקריבו את התמיד של בין הערבים, אלא כהנים אחרים. אבל אם ארע הדבר שלא הקריבו בבוקר מחמת שגגה או אונס של כהנים, אפילו הם עצמם יקריבו את התמיד של בין הערבים.

ארע שלא הקטירו קטורת בבוקר

לדברי הכל, אף אם הסיבה שלא הקטירו בבוקר, היא זדון הכהנים, לא קנסו את הכהנים בדבר, וכולם כשרים להקטיר את הקטורת של בין הערבים.

והסיבה לכך, כי מאחר שהקטורת היא דבר שאינו שכיח, [שקריבה שתי פעמים ביום בלבד, ואין דומה לה, שאינה כתמיד, שאף שקרב שני פעמים ביום בלבד, מכל מקום עולות כמותו יש הרבה. א"נ אינה דבר שכיח, כי מי שזכה פעם אחת בעבודת הקטורת, לא היה זוכה בה פעם נוספת], והיא דבר המעשיר את העובד, ולכן אף בלא גזרה, אין לחוש שיפשעו בה הכהנים מלהקטירה.

ולדעת רבי שמעון, אף שבכל יום היו מקטירים חצי מנה בין הערבים, [וחצי מנה בבוקר], כשהיתה הקטורת קריבה רק בין הערבים, היו מקטירים את כל המנה בהקטרה הזו של בין הערבים.

א. את מזבח הזהב.

לדעת רבי שמעון – מחנכים אותו **בהקטרת קטורת הסמים של מנה שלם ובין הערבים**. שנאמר בעניין ההקטרה של הבוקר, "וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהָרֹן קְטֹרֶת סָמִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יִקְטִירָנָה", כלומר הקטרת הבוקר היא בזמן הטבת נרות המנורה, ואין הטבת הנרות בבוקר, אלא אחר שהודלקו בין הערבים שקודם לכן, ואם כן, על כרחך הכתוב, "וּבְהֶעֱלֹת אֶהָרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירָנָה", המלמד שמקטירים בזמן ההדלקה של הנרות, קודם הוא, ואם כן הקטרת בין הערבים קדמה להקטרת הבוקר, ובין הערבים נתחנך המזבח.

ולדעת תנא של ברייתא – מחנכים אותו **בהקטרת קטורת הסמים בשחר**. שכן מצינו בעניין מזבח העולה שנתחנך בשחר.

ב. את מזבח העולה.

מחנכים **בהקרבת תמיד של שחר**. [כמבואר לעיל בדברי רבי שמעון].

ג. את השלחן.

מחנכים **על ידי עריכת לחם הפנים עליו בשבת**. [ואף אחר שנתחנך אין עורכים עליו את הלחם אלא בשבת].

ד. את המנורה.

מחנכים **על ידי הדלקת נרותיה בין הערבים**.

הקטרת קטורת סמים נוסף על קטורת התמיד יחיד אינו מתנדב קטורת למזבח הפנימי, שנאמר, "לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה". ולא רק יחיד, אלא **אף ציבור**, שנאמר האיסור בלשון רבים, "לֹא תַעֲלוּ". ולא רק על מזבח הפנימי אין מתנדבים להקטיר קטורת, אלא **אף על המזבח החיצון**, שנאמר, "וְאֶת קְטֹרֶת הַסָּמִים לְקֹדֶשׁ כָּל אֲשֶׁר צְוִיתָךָ יַעֲשׂוּ", ללמד, שאין להקטירה אלא כפי האמור בעניין.

וקטורת שהקריבו הנשיאים, שהיתה קטורת סמים של יחיד על מזבח החיצון, אין ללמוד ממנה שיתנדב יחיד קטורת סמים על מזבח החיצון, **כי הוראת שעה היתה**.

מנחת חביתין

חביתין כהן גדול, היא מנחה שהכהן גדול היה מביא בכל יום, מעשירית האיפה, וחוצה אותה לשנים, ומקריב מחציתה בבקר ומחציתה בין הערבים, כמו שנאמר, "עֲשִׂירֵת הָאִפָּה סֹלֶת מִנְחָה תִּמְיֵד מִחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב ... וְהִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֶק עוֹלָם לָהּ", [וכמו כן, כל כהן היה מביאה פעם אחת, ביום שנתחנך לעבודה, כמו שנאמר, "זֶה קָרְבַּן אֶהָרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ בְּיוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ"], והיא קרויה מנחת חביתין, כי היא נעשית במחבת, כמו שנאמר, "עַל מִחְבַּת בִּשְׁמֹן תַּעֲשֶׂה מִרְפָּקֶת תִּבְיָאָנָה תִּפְיֵנִי מִנְחַת פְּתִים תִּקְרִיב רִיחַ נִיחַח לָהּ".

אינה כשרה אלא כשנחצית מעשרון שלם

מנחת חביתין אינה כשרה אלא כשבאה תחילה עשרון [=עשירית האיפה] שלם, ונחצית לשנים, אבל אין להביא חצי עשרון בפני עצמו, שנאמר "עֲשִׂירֵת הָאִפָּה סֹלֶת מִנְחָה תִּמְיֵד מִחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר" משמע מחצית של עשרון שלם.

ולא רק מחצית של בוקר דינה כן, אלא אף מחצית של ערב, שנאמר "וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב" בוי"ו, ללמד שגם מחצית של ערב דינה כמחצית של בוקר שתהא מחצית של עשרון שלם. ורבי שמעון [בדף נ"א] לומד דין זה מהכתוב, "וְהִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ", כולה ולא חציה.

ולכן אם אחר שקרבה מחצית של בוקר אבדה המחצית של הערב, אין להביא בערב חצי עשרון בפני עצמו, אלא עשרון שלם, ומקריב ממנו מחצה, [ומחצה אבד כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

וכן אם מת הכהן הגדול אחר שהקריב מחצית של בוקר, ומינו אחר תחתיו, מאחר שאין השני יכול להביא את המחצית שנותרה ממנחתו של זה שמת, כי צריך להביא את הקרבן משלו, מביא עשרון שלם, ומקריב מחציתו. [ומחצה ממנה אבד, וכן מחצה שנשארה ממנחת הכהן הגדול שמת. ולהלן יתבאר בעזה"י, באיזה אופן].

דין המחצה שאבד

א. המחצית שנותרה ממנחת הכהן הגדול שמת. - **לדברי הכל, אף על פי שנפסלה, ודינה להישרף**, אין לשורפה מיד, אלא **מניחים אותה עד למחר**, כי מאחר שהיתה ראויה להקרבה, הרי היא כשאר קדשים פסולים שנפסלו אחר שהיו ראויים להקרבה, שחששו לבזיונם, ותקנו שאין שורפים אותם אלא אחר שיפסלו בלינה.

ב. המחצית שנותרה מהעשרון שהביאו למנחת הערב.

- לתירוץ הראשון בגמרא. דעת תנא דבי רבה בר אבוב דינה כנ"ל, שאף על פי שהיא פסולה להקרבה, ודינה לשריפה, אינה נשרפת אלא למחר, כי לדעתו, בכל פסולי הקדשים כן הדין, שאין שורפים אותם אלא אחר לינה, ואפילו בפסול חמור כפיגול. אבל לדעת החולקים עליו, מאחר שמחצית זו לא היתה ראויה להקרבה מעולם, כי מתחילה הביאו עשרון על מנת להקריב ממנו רק מחצית, אינה כשאר פסולי הקדשים שהיו ראויים להקרבה שנשרפים אחר לינה, אלא נשרפת מיד.

- ולתירוץ רב אשי. הכל מודים שדינה כנ"ל, ואין לשורפה אלא אחר לינה, כי אף שאינה ראויה להקרבה, מכל מקום בשעה שהביאו את העשרון, אף שלא הביאו אותו על מנת להקריב את כולו, מכל מקום כל אחת ממחציותיו היתה ראויה להקרבה, ולכן, אף שלבסוף נבחרה רק אחת, וחברתה נדחית, דינה כקדשים שנפסלו אחר שהיו ראויים להקרבה, שאין לשורפם אלא אחר שיפסלו בלינה.

דיני עשיית החביתין

א. אופן העשייה.

נאמר בתורה "על מחבת בשמן תעשה [=טיגון] מרפקת תביאנה תפיני [=אפיה] מנחת פתים" ומכאן שמנחה זו טעונה טיגון ואפיה.

לדעת רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן וכן לדעת רב – תחילה אופה, ואחר כך מטגן. שנאמר "תפיני", כלומר אפיה נאה, ואם היה מטגן תחילה, היתה המנחה משחירה מן השמן, ולא היתה האפיה נאה, ולכן אופה בעודה נאה ואחר כך מטגן.

ולדעת רב אסי אמר רבי חנינא וכן לדעת תנא קמא – מטגן תחילה, ואחר כך אופה. שנאמר "תפיני", כלומר אפיית נא [=מבושל מעט], שבשעת האפייה תהא כבר מבושלת על ידי הטיגון.

ולדעת רבי יוסי – "תפיני" היינו שתאפה נאה ונא. [י"מ שלדעתו, תחילה אופה, ובכך מקיים דין אפייה נאה, ואחר כך מטגן, ואחר כך חוזר ואופה, ובכך מקיים דין אפייה נא. וי"מ שאין אופה שתי פעמים, אלא תחילה מטגן ואחר כך אופה, ובכך מקיים אפיית נא, וכדי לקיים אפייה נאה, עושה אותה גדולה ודקה, א"נ מרככה בשמן מרובה].

ב. מקום העשייה.

לישתם ועריכתם – בעזרה, כי היו נעשים בכלי של חצי עשרון, שנמשח להיות כלי שרת, ואין להוציא כלי שרת מהעזרה.

וכמו כן אפייתם – בעזרה, כי היו נאפות בתנור של מתכת שהיה בעזרה.

ג. זמן האפייה.

בכל יום היו נאפות לצורך אותו יום, ואפילו בשבת. ונחלקו חכמים מניין שאפייתם דוחה שבת.

לדעת רב הונא – יש ללמוד זאת מהכתוב "תפיני", המלמד שיהיו נאות, ואם היו נאפות מאתמול, עד זמן הקרבנות היו מתייבשות מחמת הרוח, ולא היו נאות. [ודבריו נדחו, כי ניתן לכובשן בירק שלא יתייבשו].

לדעת רבי ישמעאל – יש ללמוד זאת מהכתוב "על מחבת בשמן תעשה", המלמד שיש לעשות בכל יום אפילו בשבת.

לדעת אביי [וברייתא] – יש ללמוד זאת מהכתוב "סלת מנחה תמיד", המלמד, שדין מנחת זו כמנחת התמיד, וקרבתן תמיד קרב בכל יום, אפילו בשבת, [שנאמר על הקרבנות הקרבים בשבת "עלת שבת בשבתו על עלת התמיד"].

לדעת רבא [וברייתא] – יש ללמוד זאת מהכתוב "על מחבת בשמן תעשה", המלמד, שטעונה עשייה בכלי שרת, ודבר שקדש בכלי שרת, נפסל בלינה, ואם כן, על כרחך יש לעשותה בכל יום בו ביום ואפילו בשבת.

ד. אפילו בטומאה.

אפיית מנחת חביתין חובה אף אם אין אפשרות לעשותה בטהרה אלא בטומאה שנאמר, "על מחבת בשמן תעשה", המלמד שיש לעשות בכל אופן אפילו בטומאה.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248